

پیشگفتار

نقش شگفت‌انگیز و مهم تعلیم و تربیت در زندگی انسان بر هیچ انسان عاقلی پوشیده نیست و تاکنون هم ضرورت آن مورد تردید قرار نگرفته است، چرا که شکوفایی استعدادها و ارزش‌های والای انسانی مبتنی بر تعلیم و تربیت است و انسان شدن انسان و وصولش به کمال نهایی همه مرهون تعلیم و تربیت صحیح است. آفرینش انسان به گونه‌ای است که سیما و سیرتش، دنیا و آخرتش با تعلیم و تربیت ساخته و پرداخته می‌شود و به کمال وجودی شایسته حال خود می‌رسد، زیرا تا انسان خویشتن را نشناسد و رابطه خود را با جهان و خلق و خالق نیابد و نداند که از کجا آمده است و در کجاست و به سوی کدامین مقصد در حرکت است و چه برنامه و راهی را باید دنبال کند، هرگز هدف و هویتی انسانی نخواهد داشت و این موهبت تنها در پرتو تعلیم و تربیت به دست می‌آید. انسان در بعد معنوی نیز نیازمند تعلیم و تربیت است، چرا که در باطن انسان استعدادها و قابلیت‌های مخصوصی نهفته است که آدمی را از نظر علمی، ایمانی و اخلاقی به اوج‌اعلای انسانیت می‌رساند و او را از هر گونه جهل، نادانی و پلیدی و ناپاکی محفوظ نگاه می‌دارد. سرمایه عقل و فطرت در باطن انسان به صورت قابلیت و استعداد خودبه‌خود هرگز شکوفا نمی‌شود و فقط در پرتو تعلیم و تربیت ذخایر عظیم درونی از قوه به فعل درمی‌آید و قابل بهره‌برداری می‌شود.

در حال حاضر رویکرد جدیدی برای آموزش تعلیمات دینی در دوره ابتدایی مطرح شده است که تلاش دارد با جامعیت آموزش، اهداف آموزش تعلیمات دینی را به گونه‌ای تعیین کند که از یک طرف شامل همه حیطه‌های یادگیری یعنی سه حیطه شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از طرف دیگر همه موضوعات ضروری آموزش تعلیمات دینی مانند آموزه‌های دینی، شناخت قرآن و آشنایی با معارف اسلامی از جمله خداشناسی، نبوت، امامت، معاد، اخلاق و احکام را شامل شود.

این کتاب برای آشنایی معلمان و دانشجویان گرایش‌های مختلف رشته علوم تربیتی با روش‌های آموزش تعلیمات دینی در دوره ابتدایی تألیف شده است. در فصل اول با عنوان کلیات تربیت و مفهوم آن از نظر فیلسوفان و صاحب‌نظران بزرگ، دین و متغیرهای دینی، دین و روان‌شناسی، تربیت دینی، برنامه‌ریزی درسی تعلیم و تربیت دینی در ایران، رویکرد جدید برنامه تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی، ویژگی‌های برنامه جدید تعلیم و تربیت دینی دوره ابتدایی، اصول حاکم بر تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی، اهداف کلی تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی بحث شده است. در فصل دوم با عنوان مراحل رشد تفکر دینی و دین‌شناسی کودکان، نظریه‌های رشد اخلاقی و دینی و مراحل که نظریه‌پردازان برای رشد تفکر دینی مطرح کرده‌اند، ارائه شده است. در فصل سوم به بررسی نقش عناصر یادگیری در آموزش تعلیمات دینی پرداخته شده است. در این فصل نقش هر کدام از عناصر فرایند یادگیری مانند معلم، دانش‌آموز، و والدین به طور جداگانه مطرح شده است. در فصل چهارم فناوری‌های آموزشی و کمک آموزشی تعلیمات دینی بحث شده است. در فصل پنجم معارف اسلامی و شیوه‌های آموزش آن بحث شده است. در این فصل، شیوه‌های آموزش خداشناسی، نبوت، امامت، معاد، اخلاق و احکام اسلامی ارائه گردیده است. همچنین با توجه به اضافه شدن کلاس ششم به دوره ابتدایی، آموزش معارف اسلامی در پایه ششم ابتدایی و اصول حاکم بر برنامه تعلیم و تربیت دینی پایه ششم مورد بحث قرار گرفته و رویکرد روان‌شناختی دیدگاه قائلان به تأخیر آموزش دین نقد گردیده است. در فصل ششم به بررسی شیوه‌های ارزشیابی تعلیمات دینی پرداخته و در فصل هفتم آسیب‌شناسی تربیت دینی ارائه شده است.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته علوم تربیتی، گرایش دبستانی و پیش‌دبستانی، آموزش ابتدایی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس روش‌های تدریس تعلیمات دینی به ارزش ۲ واحد تدوین شده است. تدوین چنین کتابی به دلیل نبود هیچ منبعی برای درس روش‌های تدریس تعلیمات دینی رشته علوم تربیتی در گرایش‌های مختلف، گامی مهم در جهت آشنایی، توسعه، ترغیب و ترویج یادگیری تعلیمات دینی است که کمبود آن در منابع درسی مشهود می‌باشد. این کمبود به ویژه در دانشگاه‌هایی مانند دانشگاه پیام نور که کتاب‌محور است، کاملاً محسوس می‌باشد.

دکتر اکبر سلیمان‌نژاد

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور